

POLEMIKA

SKORAJ NEPOTREBNO POJASNILO

Ko sem za aprilsko številko *Sodobnosti* pisal članek o našem šolstvu in šolnikih po desetih letih reforme, sem hotel pokazati na neke negativne pojave v šolstvu in seveda tudi pri šolnikih, opozoriti torej na pomanjkljivosti in napake, ki bi jih bilo treba začeti sistematično popravljati. Zlasti sem opozoril na dejstvo, da naš šolnik v preteklosti ni bil deležen zadostnega moralnega in materialnega priznanja, da bi bilo torej v prihodnje treba bolj skrbeti za njegovo vsestransko rast in više ceniti njegovo delo, ki je za nadaljnji razvoj družbe v smeri socializacije in humanizacije nadvse važnega pomena.

To osnovno tezo mojega članka je Ivan Mesiček v svojem pismu uredništvu, objavljenem v junijski številki *Sodobnosti*, čisto spregledal, pač pa se je zapičil samo v nekatere formulacije in jih iztrgal iz celotnega konteksta ter jih obrnil tako, kot da bi bile naperjene proti vsem šolnikom, kot da bi moj članek skrival v sebi frontalni napad na slovenske prosvetne delavce. Tako tolmačenje je seveda popolnoma izkrivljeno, je hote ali nehote zlonamerno. Če sem namreč zapisal, da se je »mnogim šolnikom, in to dobrim in vestnim pedagogom posrečilo, da so se lahko poslovili od šole«, to še daleč ne pomeni, da so šolo zapustili »najsposobnejši od tistih, ki so se že na filozofsko fakulteto vpisali kot ljudje brez večjih intelektualnih sposobnosti« in da so na šolah ostali »manj sposobni ostanki tovrstne inteligence«. Take hude misli mi namreč pripisuje Mesiček in potem brez logične zveze z mojim pisanjem in čisto po nepotrebnem zaključuje: »Našteli bi lahko vrsto umsko popolnoma normalno razvitih ljudi, ki so doslej vztrajali in še vztrajajo v našem šolstvu.«

Skoraj se mi zdi odveč pojasnjevati, da nisem hotel označevati šolnikov kot, recimo, po razumu nenormalno razvite ljudi — tako je razvidno iz Mesičkovega pisma —, to pa že iz enostavnega razloga, ker vse ljudi, ki danes delajo na svojih delovnih mestih, štejem za umsko popolnoma normalne, drugič pa tudi ne zato, ker sem sicer v članku ugotavljal, da družba premalo ceni vrednost pedagoškega poklica in pedagoge same. Seveda bi bilo absurdno protestirati proti temu, da družba premalo upošteva prosvetne delavce, če naj bi bili to »umsko nenormalno razviti ljudje« in nekakšni »ostanki tovrstne inteligence«, zavzemati se v tem primeru za njihovo moralno in materialno rehabilitacijo, težiti za tem, da postanejo bolj kot do zdaj subjekt našega reformnega procesa in glavni reformator učne vsebine. Strinjam se z avtorjem pisma, da na naših šolah dela še mnogo prizadevnih in sposobnih pedagogov, med njimi se najdejo tudi mlajši, ki so pravkar zapustili šolske klopi, in ko bi bil avtor pisma moj članek pozorneje prebral, bi videl, da tega nisem nikjer zanikal.

Ne morem se ubraniti vtisa, da je Mesiček kot mlad šolnik napisal svoje pismo predvsem zaradi tega, ker se je ob mojem članku čutil osebno prizadetega, oziroma je bil enostavno užaljen ob moji trditvi, da so intelektualne in druge sposobnosti današnjega pedagoškega naraščaja problematične. Vzporodno s tem pa avtor meni, da so za pomanjkljivosti v našem šolstvu krivi tudi »starejši, ki se v mnogih primerih obešajo na svojo prakso, s katero včasih skušajo prikriti dejansko in tudi formalno pomanjkljivo izobrazbo, samo da bi očevali svoj skromni kruhek«.

Najbrž bi bilo neprimerno polemizirati o tem, koliko zaslug ali krivde imajo za obstoječe razmere v našem šolstvu na eni strani starejši, potem morda srednji in nazadnje mlajši šolniki, ali o tem, katera od teh »generacij« se lahko postavlja z višjim intelektualnim nivojem in z višjo dejansko in formalno izobrazbo. Če verjamemo v človeka in v njegov razvoj in če jemljemo njegovo življenje kot neprestano menjavanje uspehov in neuspehov, trdnosti in dvomov, kot proces izkušenj in rasti, potem nam bo kmalu jasno, da naj tudi v šolstvu mladi ljudje vendarle upoštevajo izkušnje starejših ter naj »dosežke svojih prednikov izpopolnjujejo ter razvijajo gibanje naprej«, kot sem zapisal v svojem članku. Toda potencia tega »povzemanja izkušenj« in »razvijanja« je v veliki meri odvisna od težnje po iskanju in izpopolnjevanju samega sebe, od zdrave osebne ambicioznosti, od intelektualne elastičnosti ter končno od občutljivosti glede na razmere v družbi in iz te občutljivosti izvirajoče neposredne družbene angažiranosti. Vse te lastnosti pa so potrebne zlasti ljudem, ki so se odločili, da bodo poučevali in vzgajali druge in da bodo tako važno vejo družbene dejavnosti, kot je to prosveta, izpopolnjevali ter tako razvijali »gibanje naprej«. In te lastnosti so pri našem pedagoškem naraščanju vendarle nezadostno razvite. O tem sem slej ko prej prepričan, ker točno vem, da se intelektualno izrazito razgibani dijaki (ne pa dijakinje!) nič več ali pa vsaj čedalje manj odločajo za pedagoški poklic, ker sem do neke mere spremljal šolsko delo in (ne)uspehe učiteljsčnikov, ki dobivajo štipendije, v tem prepričanju me potrjuje tudi blamaža ljubljanskih učiteljsčnikov na eni od letošnjih radijskih oddaj »Spoznavajmo svet in domovino«. Navsezadnje pa za to tezo govori tudi Mesičkova reakcija na moj članek, katere glavni razlog je bila osebna, ne pa družbena občutljivost, ter njegovo »odločno« oporekanje poskusu, naj bi v naši javnosti kritično govorili o intelektualnem nivoju sodobnega šolnika, predvsem seveda mlajšega. Četudi avtor pisma mimogrede ugotavlja, »da smo v našem šolstvu daleč od vzglednega stanja«, pa njegovo pisanje ne skuša tega stanja popravljati, ampak je bistvo njegovega protesta v mnenju, da je vsestranska podoba našega pedagoškega naraščaja v redu in naj zato ostane takšna, kakršna je. Veliko vprašanje pa je, če tako mnenje vodi k napredku.

Pravzaprav sem vesel, da se je na moje razpravljanje o šolstvu nekdo oglasil in me opozoril na nevarnost napačnega razumevanja oziroma mi ponudil priložnost, da javno pojasnim formulacije, ki se površnemu bravcu nemara zde spotakljive. Vesel bi bil tudi, ko bi me kdo prepričal, da je moje gledanje na razmere v našem šolstvu preveč »pesimistično«, toda žal, Mesičku se to ni posrečilo.

Jože Šiferer